

Saksbehandler: Åshild Solgaard

Saksdokumenter:

1. Informasjonsbrosjyre om sivile fredsstyrker fra Norges Fredslag
2. NORPEACE policy document. En modell for sivile fredsstyrker utarbeidet av Norges Fredslag med støtte av Norad

Sivile fredsstyrker i Norge

Sammendrag

Norges Fredslag (NF) har tatt initiativ til en kampanje for å påvirke Regjeringen til å utføre en mulighetsstudie om innføring av en sivil fredsstyrke, og videre at Regjeringen utvikler siviltjenesten til å bli en fredsrelevant tjeneste. Kampanjen har fått bred støtte fra en rekke ulike aktører i Norges sivilsamfunn (se liste).

Målsettingen med å etablere sivile fredsstyrker er å redusere og forebygge vold (fredsbevaring) og å fremme forståelse og bidra til bærekraftig og rettferdig fred (fredsbygging) ved å utplassere freds- og konflikteksperter for å skape et handlingsrom for lokale partnere og styrke lokal kapasitet for fred. Sivile fredstjenester er de sivile aktiviteter som er rettet spesielt mot å fremme menneskerettigheter, en langsiktig kultur for fred og ikkevoldelige løsninger på konflikter.

En sivil fredsstyrke vil ikke bli en konkurrent til organisasjoner som jobber med fredsbyggende eller fredsbevarende arbeid, men en ordning de kan benytte for å styrke sitt fredsrelevante arbeid. En sivil fredsstyrke kan utvikle kompetanse hos eksisterende utviklings- og nødhjelpsorganisasjoner, utnytte eksisterende kompetanse hos fredsorganisasjoner og etablere partnerskap mellom forskjellige organisasjoner.

Forslag til vedtak

MKR støtter oppropet til Norges Fredslag om at

1. Regjeringen får utført en mulighetsstudie om innføring av en sivil fredsstyrke i et samarbeid mellom staten og det norske sivilsamfunnet, basert på modeller fra Tyskland og andre europeiske land.
2. Regjeringen utvikler siviltjenesten til å bli en fredsrelevant tjeneste og et første skritt på veien mot en yrkeskarriere som fredsarbeider, slik den militære førstegangstjenesten kan være starten på en yrkesmilitær karriere.

Saksorientering

Bakgrunn

For å skape, bygge og bevare fred holder det i de fleste tilfeller ikke med offisielle politiske kanaler og militært personell. I Tyskland kan de vise til en vellykket etablering av sivile fredsstyrker, og det er med utgangspunkt i modellen fra Tyskland og andre europeiske land at ulike aktører har tatt opp dette temaet i Norge. Norge gjør en betydelig innsats innen fredsskaping, fredsbevaring og fredsbygging, men en sivil fredsstyrke vil gjøre enklere i større grad å koordinere det fred- og forsoningsarbeidet som allerede eksisterer. Man ser for seg at dersom en slik fredsstyrke blir etablert, vil det være mulig å søke om midler til mer langsiktige prosjekter, slik det nå er mulig med utviklingsarbeid. Nå er det kun mulig å søke om midler til fred og forsoningsprosjekter for ett år av gangen.

Med støtte fra Norad har NF laget en rapport der de har skissert en modell for en sivil fredsstyrke (se vedlegg 2) som de har kalt NORPEACE. NORPEACE bør etableres i skjæringsfeltet mellom sivilsamfunnet, staten og akademia, og bør ha to hovedfunksjoner: fredsbevaring og fredsskaping. NORPEACEkeeping skal ha som hovedfunksjon å beskytte sivilbefolkning og utsatte enkeltindivider i konfliktområder. Kirkenes Verdensråds ledsagerprogram i Palestina og Israel (EAPPI) er et konkret eksempel på sivilt fredsbevarende arbeid. NORPEACEbuilding skal ha som hovedfunksjon å jobbe med langsiktig fredsbygging. Dette gjøres i hovedsak gjennom å utplassere høyt kvalifiserte eksperter til å jobbe på prosjekter initiert og drevet av sivilsamfunnsorganisasjoner i konfliktområdet. NORPEACE bør være atskilt fra militære styrker og følgelig tilknyttes UD. Fredsstyrker omfatter rekruttering, opplæring og utsending av høyt kvalifisert og spesialisert personell.

Som institusjon vil NORPEACE bestå av mekanismer for følgende fem elementer:

1. Et *konsortium* av norske organisasjoner og institusjoner som er ansvarlig for gjennomføring av prosjekter og operasjoner i felt
2. Et *opplæringscenter* som er ansvarlig for faglig og praktisk opplæring av personell som skal jobbe i felt
3. Et *register* over personell med ulike kvalifikasjoner som kan utplasseres til fredsarbeid i felt
4. En statlig *finansieringsmekanisme* som sikrer langsiktig og adekvat finansiering av prosjekter og operasjoner
5. Et *sekretariat* med ansvar for funksjoner knyttet til analyse, planlegging, koordinering, monitorering og evaluering for å sikre oppnåelse av konkrete resultater og måling av disse.

Økonomiske/administrative konsekvenser

For MKR medfører det ingen administrative eller økonomiske kostnader å slutte seg til oppropet for utredning av sivile fredsstyrker i Norge.

På et statlig plan derimot vil det koste noe. Ifølge NFs beregninger er det mulig å få en fullgod sivil fredstjeneste for 1 promille av forsvarsbudsjettet, altså ca. 30 millioner kroner. Dette er en langsiktig visjon. I første omgang må det settes av begrensede midler til en mulighetsstudie, deretter til en forsøksordning i langt mindre skala. Først når denne er evaluert, vil det være forsvarlig å gradvis øke bevilgningene. Sivil konfliktforebygging er generelt langt billigere enn militær innsats.

Tillegg

Følgende organisasjoner har så langt gitt sin støtte til Fredslagetets kampanje:

Alternativt Nettverk

PRESS

Juente

Sivile Vernepliktiges Tjenestemannsutvalg (SVTU)

Norges Fredsråd

Internasjonale Kvinnelige for Fred og Frihet (IKFF)

KFUK-KFUM Global

Attac Norge

Norsk Fredssenter

Norges Unge Venstre

Senterungdommens Landsforbund

Kristelig Folkepartis Ungdom

Changemaker

Sosialistisk Ungdom

Norsk Tjenestemannslag

Stiftelsen Korsvei

De Grønne

Redd Barna

CARITAS Norge

Utviklingsfondet

Nansen Dialog

FOKUS

PBI Norge

ForUM

Bistandsnemnda

Atlas-alliansen

Sivile fredsstyrker

førstegangstjenesten er inngangsbillett til en yrkeskarriere i Forsvaret. De Sivile Vernepliktiges Tjenestemannsutvalg (SVTU) arbeider nå med å reformere siviltjenesten til en sivil fredssteneste, noe som vil kunne gjøre tjenesten til en relevant rekrutterings og treningsstruktur for en sivil fredsstyrke.

Hva vil en sivil fredsstyrke koste?

Det er mulig å få en fullgod sivil fredssteneste for 1 promille av forsvarsbudsjettet, altså ca. 30 millioner kroner. Dette er en langsiktig visjon. I første omgang må det settes av begrensete midler til en mulighetsstudie, deretter til en forsøksordning i langt mindre skala. Først når denne er evaluert vil det være forsvarlig å gradvis øke bevilgningene. Sivil konfliktforebygging er generelt langt billigere enn militær innsats.

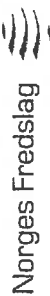
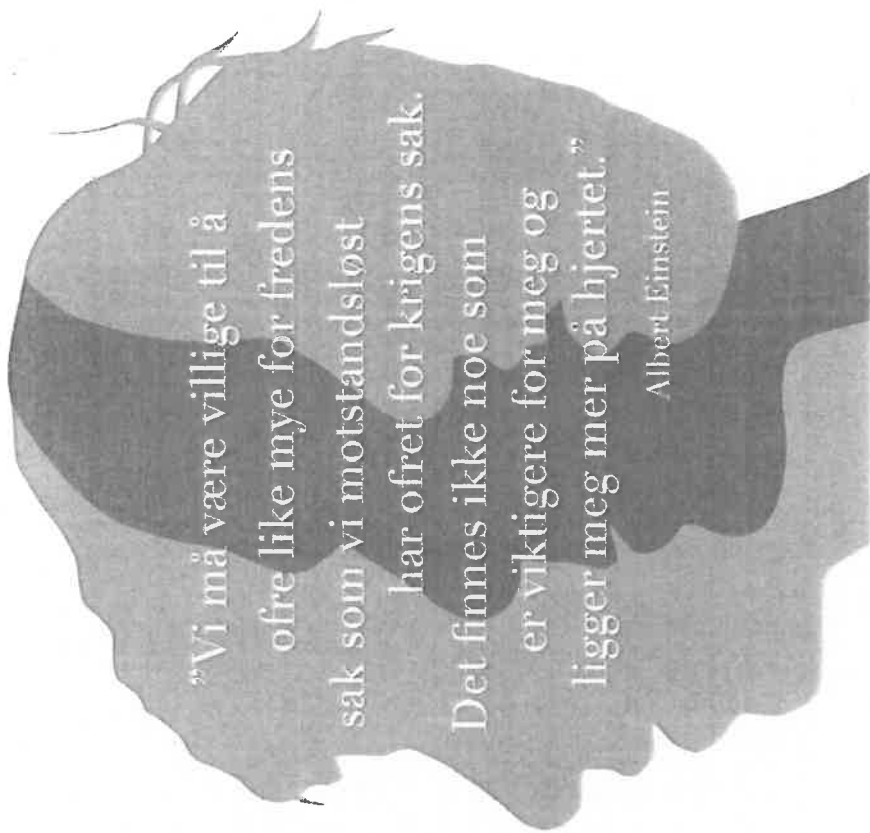
Hvordan kan jeg lære mer om sivile fredsstenester, og se konkrete prosjektseksempler?

Det er dessverre ikke plass til å gi konkrete prosjektseksempler her, men det finnes mange. Sjekk for eksempel disse nettsidene:

www.fredslaget.no

www.nonviolentpeaceforce.org

www.forumzfd.de

Postboks 8922 Youngtorget
0028 Oslo

post@fredslaget.no

Organisasjonsnummer: 886 028 032

Kontonummer: 0530 4162459

www.fredslaget.no

Denne brosjyren er produsert med støtte fra NORAD

Norges Fredslag krever:

1 at Regjeringen får utført en mulighetsstudie om innføring av en sivil fredsstyrke i et samarbeid mellom Staten og det norske sivilsamfunnet, basert på modeller fra Tyskland og andre europeiske land.

2 at Regjeringen utvikler siviltjenesten til å bli en fredsrelevant tjeneste og et første skritt på veien mot en yrkeskarriere som fredsarbeider, slik den militære førstegangstjenesten kan være starten på en yrkesmilitær karriere.

Hva er sivile fredsstyrker?

Sivile fredstjenester er de sivile aktiviteter som er rettet spesielt mot å fremme menneskerettigheter, en langsiktig kultur for fred og ikkevoldelige løsninger på konflikter.

Begrepet omfatter ikke slike utviklingsprosjekter som utbygging av infrastruktur, helse og utdanning, selv om disse i seg selv kan være fredsframmende. Statsdrevne aktører, som f.eks. de som omfattet av styrkebrønnen (politi, rettsutøvere osv.) er heller ikke omfattet av begrepet. Eksempler på sivile fredstjenester kan være ledsaging, overvåking av menneskerettigheter, bevitne aktiviteter, trening, i ikkevold, dialog og konflikthåndtering, mekling på grasrotplan, interposisjonering mm. *Sivile fredsstyrker* er en velprøvd måte å organisere utføring av sivile fredstjenester på.

I likhet med militære styrker, politi, bistandsarbeidere og menneskerettighetsarbeidere må også fredsarbeidere gjennomgå grundig opplæring for å kunne bidra positivt i et konfliktområde og unngå å gjøre skade.

Ofte stilte spørsmål

Opprettelse av en sivil fredsstyrke vil derfor omfatte både rekruttering, opplæring og utsending av høyt kvalifisert og spesialisert personell. Norge har et svært godt utgangspunkt for dette fordi vi lokalt og nasjonalt har utviklet egen kapasitet på ikkevoldelig konflikthåndtering. Eksempler på dette er Konfliktrådene, Skolemekling og Natteravnene.

Et annet eksempel er at det årlig utdannes ca 80 Bachelor- og Masterstudenter i fred- og konfliktstudier på norske universiteter og høyskoler. På statlig nivå har landet også en unik tradisjon for involvering av sivilsamfunn og forskjellige myndighetsetater i internasjonale fredsbyggingssopdrag.

Et eksempel på en sivil fredsstyrke

Tyskland er det europeiske landet som har kommet lengst når det gjelder sivile fredsstyrker. De har nå over 150 "freds- og konfliktkonsulenter" utplassert hos myndigheter, akademiske institusjoner og frivillige organisasjoner i flere italls land. Det årlige budsjettet er på ca. 20 mill. EURO og er økende. Et konsortium av åtte tyske bistands- og fredsorganisasjoner er ansvarlige for programmet sammen med sine partnere i sør.

Hva skal vi med et nytt opplegg for sivile fredsstyrker når vi har Fredskorpset?

Fredskorpset er, på tross av navnet, ikke et instrument for fredsarbeid. Det er et utviklingspolitisk virkemiddel for nord-sør utveksling og kapasitetsbygging. Enkelte prosjekter kan ha en fredsbyggingseffekt, men det er ikke en hovedprioritet for Fredskorpset og flertallet av dets prosjekter.

De store frivillige organisasjonene gjør allerede mye fredsrelevant arbeid, kan vi ikke bare fortsette å støtte dem?

Det er riktig at disse også gjør mye arbeid som bidrar til fredsbygging, og at det er økt vektlegging av dette blant dem. En sivil fredsstyrke vil ikke bli en konkurrent til disse organisasjonene, men en ordning de kan benytte for å styrke sitt fredsrelevante arbeid. I dag er midler til fredsarbeid spredd på flere steder i UD og det er kun mulig å søke på ettårsbasis. Dette gir ingen forutsigbarhet i finansieringen, slik det er på utviklingsområdet der det er mulig med flerårige rammeavtaler. Freds- og forsøringsarbeid må forstås like langsiktig som utviklingsarbeid. Det er behov for å samle ansvaret for dette og gi forutsigbare og

tiltrekkelige økonomiske rammer for det sivile samfunn som gjennomførere av fredsbyggingssarbeid.

Hva slags opplæring trengs for å bli en sivil fredsarbeider?

Det vil variere avhengig av hvor man skal arbeide og hvilke oppgaver man skal utføre, men akkurat som for militært personell er det en del grunnleggende ferdigheter som alltid vil trengs. Mange områder dekkes i dag av f.eks. Bistandsforlaget, NORDEM, m.fl., og Norges Fredslag er i ferd med å starte opp "FORSETE – Akademi for Fredsbygging" for å dekke de mer spesialiserte områdene innen f.eks. konflikttransformasjon.

Se motsatt side for en grafisk framstilling av egenskaper, ferdigheter og kunnskaper som er relevante for sivile fredsstyrker.

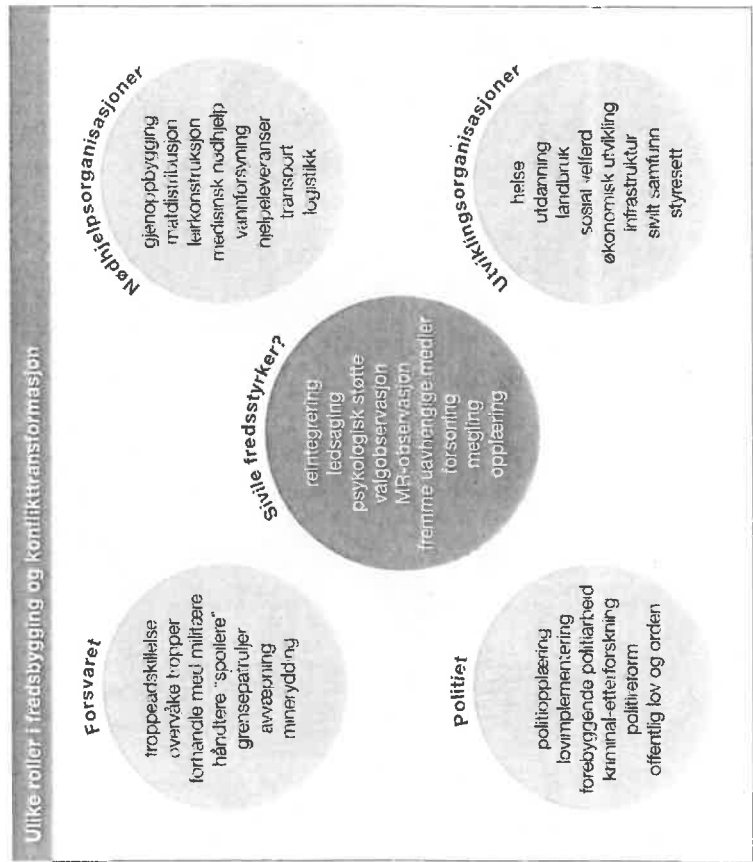
Har sivile fredsstyrker noe med siviltjenesten å gjøre?

Siviltjenesten er i dag et alternativ til militær førstegangstjeneste, og i svært liten grad fredsrelevant. Det er derfor ingen nødvendig kobling. Det burde imidlertid være slik at siviltjenesten kan være starten på en yrkeskarriere som fredsarbeider på samme måten som

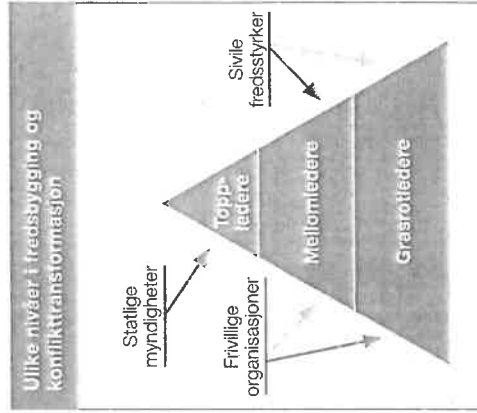
fredsorganisasjoner og etablere partnerskap mellom forskjellige organisasjoner. Norges fokus er i dag i stor grad på å legge forholdene til rette for, og støtte opp under, fredsbyggende prosesser i land hvor (voldelig) konflikt pågår, og å bygge opp samfunn i en postkonflikt-

situasjon slik at vold ikke gjenopptas. Sivile fredsstyrker fokuserer i større grad på å forebygge voldelig konflikt hvor det er fare for dette, men kan også redusere voldsnivået mens voldelig konflikt pågår og bidra til forsoning i en postkonfliktssituasjon.

En kan også se på de ulike samfunnsnivåene der konfliktforebyggende og fredsbyggende tiltak kan settes inn. Her skiller det ofte mellom toppnivå, mellomnivå og grasrotnivå. Norske myndigheters direkte engasjement har ofte vært på toppnivå, som tilrettelegger for forhandlinger mellom politiske ledere. I tillegg har norske myndigheter gitt bred støtte til frivillige organisasjoners engasjement på grasrotnivå, gjennom utviklingsarbeid og nødhjelp som støtter opp under fredsprosesser. Tiltak på mellomnivå er mindre utviklet, og det er ofte her sivile fredsstyrker kan spille en rolle. Med mellomnivå menes for eksempel akademikere, ledere for NGOer, religiøse ledere, lokale politikere og politiske rådgivere – nøkkelpersoner som både kan ha innflytelse over toppledere og over grasrota.

Figuren utviklet av International Alert

NORPEACE

Policydokument

Norges Fredslag

Norges Fredslag krever:

1. at Regjeringen får utført en mulighetsstudie om innføring av en sivil fredsstyrke i et samarbeid mellom Staten og det norske sivilsamfunnet, basert på modeller fra Tyskland og andre europeiske land.
2. at Regjeringen utvikler siviltjenesten til å bli en fredsrelevant tjeneste og et første skritt på veien mot en yrkeskarriere som fredsarbeider, slik den militære førstegangstjenesten kan være starten på en yrkesmilitær karriere.

1. Bakgrunn

Dette policydokumentet beskriver en modell for norske sivile fredsstyrker – NORPEACE. Policydokumentet er utarbeidet på basis av en utredning om sivile fredsstyrker i Norge foretatt av Knut Arne Strømme på oppdrag fra Norges Fredslag, ferdigstilt januar 2009. Utredningen ble finansiert av Norad.

Policydokumentet er lagt fram på møte i Norges Fredslag Samarbeidsrådsmøte 7.3.2009, og danner grunnlag for en resolusjon fra Norges Fredslags årsmøte 28.3.2009. Disse dokumentene danner til sammen rammen for NFLs videre lobbyarbeid for fremme av sivile fredsstyrker i Norge.

2. Begrepsavklaring

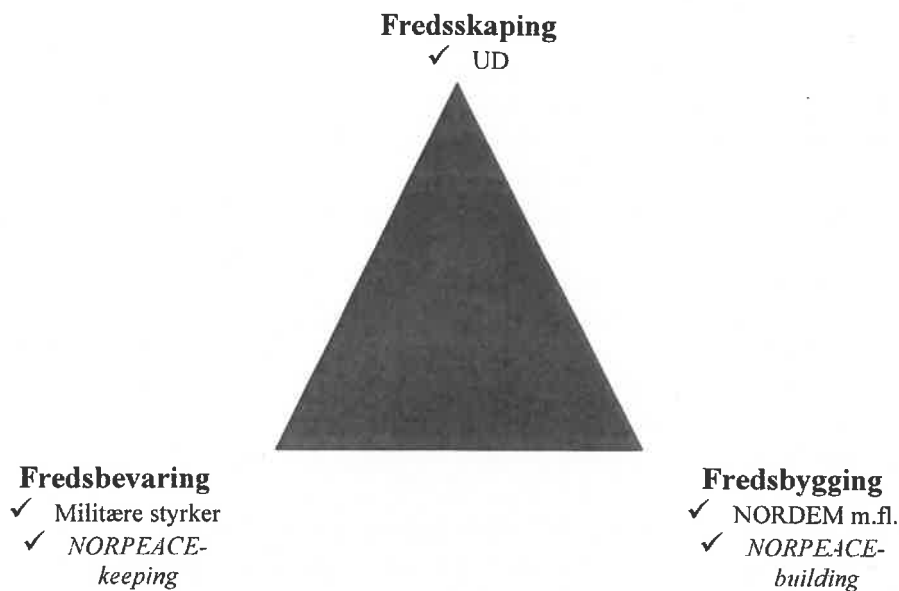
Begrepene *sivil fredsstyrke*, *sivile fredstjenester* og *sivilt fredskorps* er til dels brukt om hverandre, både i Norge og på europeisk nivå. I dette dokumentet vil *sivil fredsstyrke* bli benyttet om den overordnede organisatoriske rammen vi har døpt "NORPEACE". *Sivile fredstjenester* vil bli benyttet om de konkrete oppgaver som medlemmer av NORPEACE vil utføre i felt. *Sivilt fredskorps* vil ikke bli benyttet, for å unngå forveksling med det allerede eksisterende "Fredskorpset" som ikke har noe å gjøre med sivile fredstjenester eller en sivil fredsstyrke.

Mange steder, også i offentlige dokumenter, brukes begrepet *konflikt* i praksis synonymt med *væpnet konflikt*, dvs. konfliktsituasjoner der det forekommer utstrakt bruk av organisert politisk vold fra en eller flere parter. Herav også begreper som for eksempel *konfliktforebygging*, *konfliktløsning* osv. NFL bruker begrepet *konflikt* mye videre, om et fenomen der to eller flere parter har, eller tror at de har, gjensidig motstridende interesser eller målsetninger. Derfor er *konflikt* naturlig, nødvendig og uunngåelig der mennesker møtes. NFL snakker derfor om forebygging av væpnet konflikt, ikke av konflikt i seg selv, og når vi snakker om internasjonale konfliktområder mener vi områder der det forekommer væpnete konflikter eller umiddelbar fare for dette. Med væpnet konflikt menes konflikter med et betydelig innslag av politisk motivert vold mellom grupper..

3. Behovsanalyse og sivilsamfunnets funksjoner

Utredningen viser at det i komplekse og væpnete konflikter vil være behov for å utføre mange ulike funksjoner for å kunne forebygging og begrense vold, beskytte sivilbefolkningen, transformere konflikten uten bruk av vold, bygge fred og fremme dialog og forsoning. Det skilles mellom tre kategorier av funksjoner, slik de ble introdusert av tidligere Generalsekretær i FN, Boutros Boutros Ghali: *fredsskaping*, *fredsbevaring* og *fredsbygging*. *Fredsskaping* dreier seg om å skape fredelige relasjoner, for eksempel gjennom forhandlinger og megling. *Fredsbevaring* dreier seg om å redusere vold, for eksempel gjennom fredsbevarende styrker og monitorering. *Fredsbygging* dreier seg om å takle de grunnleggende årsaker til konflikten, for eksempel gjennom demokratisering, menneskerettighetsarbeid og forsoning. De tre områdene må ikke sees separat, fordi de virker sammen og er gjensidig avhengige av hverandre. Norges politikk på området må derfor dekke alle tre funksjoner hvis Norge med rette skal kunne kalle seg en fredsnasjon.¹

¹ For at Norge skal kunne kalle seg en fredsnasjon er det også nødvendig at Statens politikk på andre områder, som for eksempel våpenhandel og deltakelse i militære intervensjoner, ikke undergraver vår politikk for fred, men det faller utenfor rammen for dette notatet.

Figur 1 De tre typer fredsarbeid og noen eksempler på aktører

Norges innsats for fred og forsoning foregår i dag på mange måter. Den fredsskapende innsatsen drives stort sett av UD og er fokusert på å tilrettelegge for forhandlinger, som for eksempel i forhold til Israel/Palestina-konflikten og på Sri Lanka. Norge har også deltatt i fredsbevaring gjennom FN-styrker i en rekke land, for eksempel UNIFIL i Libanon. Denne innsatsen er nå trappet ned til fordel for innsats i Afghanistan, gjennom NATO, men med FN-mandat. Norge har også deltatt med ubevæpnede våpenhvileobservatører flere steder, bl.a. i Kosovo. Norges arbeid for fredsbygging foregår på en rekke områder, som regel gjennom økonomisk støtte til aktører i sivilsamfunnet, men også gjennom sekondering av personell til valgovervåking, menneskerettighetsovervåking og lignende gjennom NORDEM.

Erfaringer fra nyere tid, som norske fredsskapingforsøk i Midtøsten og Sri Lanka, eller militære forsøk på fredsbevaring i Afghanistan, viser at offisielle politiske og militære tiltak i konfliktområder her åpenbare begrensninger. Det er derfor et behov for å kombinere disse med kompetent sivil assistanse og støtte til sivilsamfunnsaktører som arbeider for fred og rettferdighet. Den tyske regjeringen erkjente dette for 10 år siden og skapte "Ziviler Friedensdienst" – den tyske sivile fredstjenesten. Lignende tiltak er på gang i andre europeiske land, og European Network of Civil Peace Services fremmer tanken på europeisk nivå.

I forhold til fredsbevaring er behovet for internasjonal tilstedeværelse åpenbart og veldokumentert. Både militære og sivile fredsbevarende styrker reduserer vold og menneskerettighetsovergrep, og gir økt beskyttelse både til sivilbefolkningen generelt og sivilsamfunnsaktører spesielt. Fredsbevarende styrker øker dermed handlingsrommet som sivilsamfunnet er avhengig av for å kunne bidra effektivt til fred, dialog og forsoning.

I forhold til fredsbygging er behovet for internasjonalt tilstedeværelse mindre åpenbart, fordi det er allment erkjent at det er lokale aktører som er de primære i

konflikttransformasjon. Internasjonale aktører kan i beste fall ha en støttende funksjon, for å styrke lokale krefter og bygge lokal kapasitet for fred. I verste fall kan de undergrave nettopp dette. En må derfor her være nøye med å bruke internasjonale krefter kun der de har en addisjonell verdi og der lokale aktører har et reelt behov for internasjonalt assistanse. Lokalt eierskap og initiativ blir derfor sentralt. Noen eksempler på funksjoner som internasjonale aktører kan fylle er²:

- ✓ Internasjonalt talsmanns- og informasjonsarbeid om konflikten og lokale aktørers fredsarbeid
- ✓ Legge press på nasjonale politiske myndigheter
- ✓ Øke sikkerheten til lokale aktører gjennom tilstedeværelse, monitorering og rapportering
- ✓ Dele relevante erfaringer og nye idéer og metoder slik at lokale aktører kan bruke det som er relevant og nyttig
- ✓ Skape et "trygt rom" hvor alle parter i konflikten kan møtes for dialog, læring, konferanser, etc.
- ✓ Bruke sine kontakter og status for å mobilisere ekstra ressurser

Der hvor disse og lignende funksjoner tjener på internasjonal tilstedeværelse er det naturlig å spørre hvordan Norge på en bedre og mer systematisk måte kan bidra til i støtte lokale kapasitet for fred.

NFL mener at den sivile delen av fredsbevaring og fredsbygging kan styrkes gjennom opprettelsen av NORPEACE – en norsk sivil fredsstyrke. For å skille de to funksjonene har vi kalt dem NORPEACEkeeping og NORPEACEbuilding. NORPEACE må være i stand til operere på egen hand, men også være beredt til å sekundere personell til framtidige nordiske eller europeiske sivile fredsstyrker.

4. NORPEACE

NFL foreslår å opprette NORPEACE i skjæringspunktet mellom Stat, sivilsamfunn og akademia, som en institusjon som har som formål å fremme fredsbevaring og fredsbygging i internasjonale konfliktområder. Det er viktig at ha et klart skille mellom sivile og militære styrker, og av den grunn bør NORPEACE være koblet til Utenriksdepartementet. NORPEACE foreslås i første rekke opprettet som et fireårs pilotprogram fra 2010-2013. Programmet evalueres etter tre år, og evalueringen danner grunnlag for en beslutning om eventuell videreføring i form av en permanent institusjon.

NORPEACE som institusjon vil bestå av mekanismer for følgende fem elementer:

1. Et *konsortium* av norske organisasjoner og institusjoner som er ansvarlig for gjennomføring av prosjekter og operasjoner i felt.
2. Et *opplæringscenter* som er ansvarlig for faglig og praktisk opplæring av personell som skal jobbe i felt.
3. Et *register* over personell med ulike kvalifikasjoner som kan utplasseres til fredsarbeid i felt.
4. En statlig *finansieringsmekanisme* som sikrer langsiktig og adekvat finansiering av prosjekter og operasjoner.

² Listen tatt fra Mary B. Anderson & Lara Olson: "Confronting War. Critical Lessons for Peace Practitioners"

5. Et *sekretariat* med ansvar for funksjoner knyttet til analyse, planlegging, koordinering, monitorering og evaluering for å sikre oppnåelse av konkrete resultater og måling av disse.

4.1 *Konsortium*

NORPEACE vil bygge på modellen fra det tyske "Ziviler Friedensdienst" ved at man oppretter et konsortium av et begrenset antall sivilsamfunnsorganisasjoner (CSOer) som får ansvar for gjennomføring av prosjekter i samarbeid med partnere i sør. Konsortiet bør, som i Tyskland, bestå både av utviklings- og fredsorganisasjoner, og som har eksisterende kompetanse og infrastruktur til prosjektgjennomføring.

4.2 *Opplæringscenter*

Det bør opprettes et eget senter for opplæring av personell som skal jobbe i felt for NORPEACE. Senteret bør gi en generell grunnopplæring på ulike nivåer i fredsarbeid i felt, konflikttransformasjon og fredsbygging, samt spesifikk opplæring til det enkelte oppdrag. Gjennomføring av generell opplæring av senteret bør gi en sertifisering som kreves ved formelt opptak i NORPEACE. Senteret bør opprettes i tilknytning til eksisterende fagmiljøer i akademia og sivilsamfunnet, for eksempel NOREF³.

4.3 *Register*

Etter gjennomført generell og/eller spesifikk opplæring og sertifisering på opplæringscenteret kan enkeltpersoner søke opptak i NORPEACE og dermed bli innført i et register over personell som kan sendes ut på oppdrag i felt. Dette registeret bør opprettes etter modell av NORDEM, muligens også i et organisatorisk samarbeid med Flyktninghjelpen slik tilfellet er for NORDEM.

4.4 *Finansieringsmekanisme*

NORPEACE må sikres stabil og langsiktig finansiering gjennom en egen linje på Statsbudsjettet, på samme måte som for eksempel Fredskorpset. Finansieringen må både dekke drift av opplæringscenter, vedlikehold av register, drift av sekretariat og gjennomføring av prosjekter og operasjoner

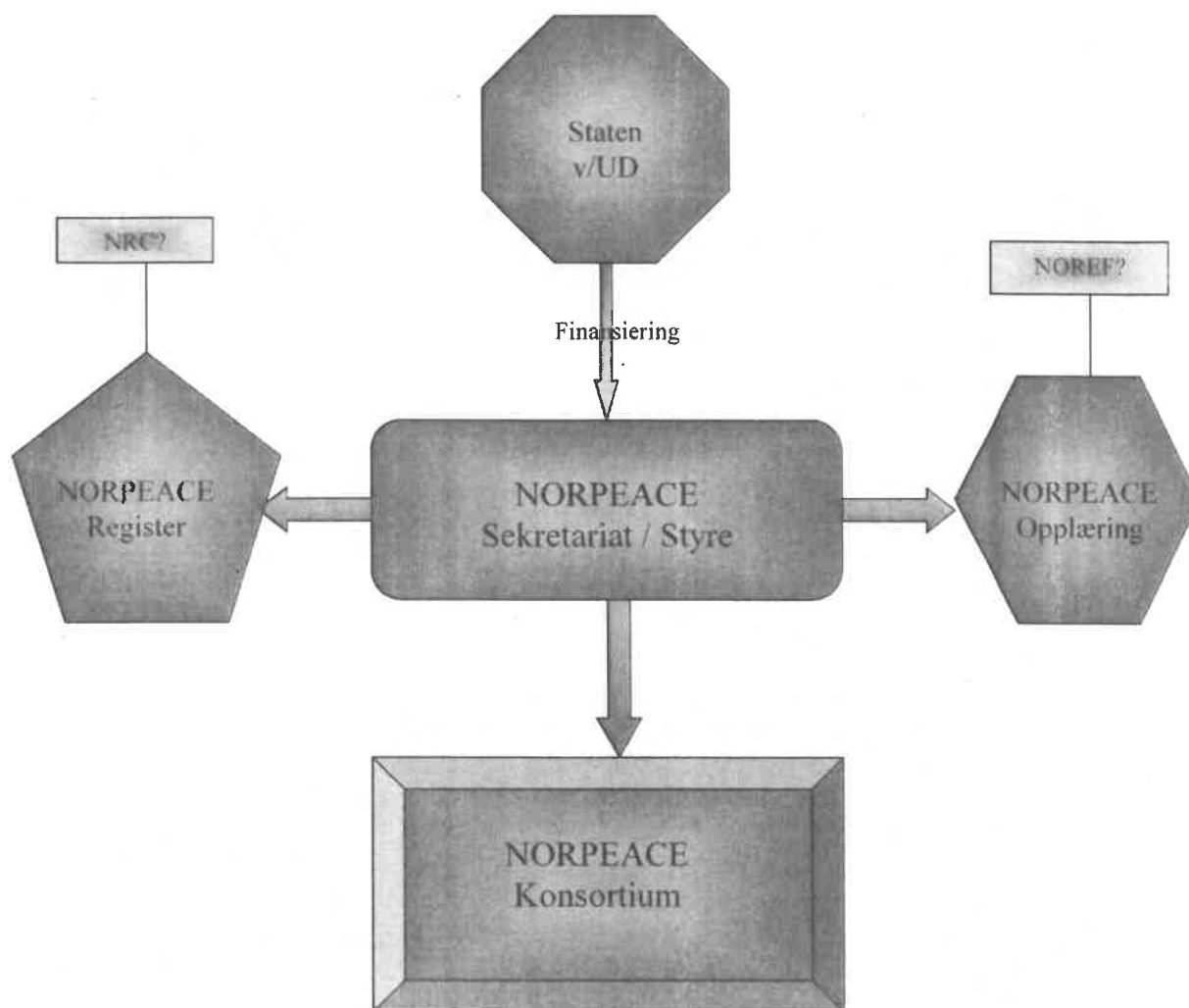
4.5 *Sekretariat*

NORPEACE må koordineres av et sekretariat som har ansvar for daglig drift, samt funksjoner knyttet til analyse, planlegging, prosjektutvalgelse, koordinering og M & E. Det er viktig at NORPEACE opprettes som en uavhengig institusjon for å sikre at fredsarbeiderne i styrken ikke blir sett på som norske myndigheters forlengede arm, men som forankret i det sivile samfunn. NORPEACE kan for eksempel opprettes som en stiftelse med et Styre bestående av representanter for sivilsamfunn og akademia og med observatører fra norske myndigheter.

5. **Prosjekter og operasjoner**

NORPEACE foreslås delt i to operative program som skal arbeide med henholdsvis sivil fredsbevaring og sivil fredsbygging: NORPEACEkeeping og NORPEACEbuilding.

³ Det norske fredsbyggingscenteret.

Figur 2 NORPEACE organisasjonskart

5.1 NORPEACEkeeping

NORPEACEkeeping skal ha som hovedfunksjon å beskytte sivilbefolkning og utsatte enkeltindivider i konfliktområder. Dette gjøres i hovedsak gjennom "beskyttende tilstedeværelse" og "menneskerettighetsovervåking". Det kan også være et instrument for hurtig å skaffe til veie en internasjonal tilstedeværelse for å hindre lokal konfliktopptrapping i usikre områder, som for eksempel kan skade pågående forhandlingsprosesser. Organisasjoner som Peace Brigades International og Nonviolent Peaceforce er eksempler på etablerte organisasjoner som jobber på denne måten i dag. Kirkens Nødhjelps deltakelse i Kirkenes Verdensråds ledsagerprogram i Palestina og Israel (EAPPI) er et konkret eksempel på norsk innsats.

Denne funksjonen krever ofte en intens innsats i begrensede geografiske områder for å være effektiv. Den krever ikke veldig spesialisert personell, fordi fysisk tilstedeværelse, observasjon og rapportering er de viktigste arbeidsmåtene. Grunnleggende opplæring i konflikthåndtering, menneskerettigheter og humanitær rett, samt ferdigheter i observasjon, analyse og rapportering, vil likevel være påkrevet. Utplaseringsperioden kan være kort til mellomlang, for eksempel 3-6 måneder.

NORPEACEkeeping kan jobbe på to måter:

1. Gjennom langsiktige CSO-ledete programmer av typen EAPPI.
2. Gjennom en "Rapid Reaction Force" som raskt kan utplasseres i et kriseområde ved "early warning" eller rett etter en våpenhvileavtale, der Norge kan stille styrke til disposisjon gjennom avtaler med en stat eller med stridende parter.

Grundig opplæring og forberedelse er en forutsetning for begge arbeidsmåtene, siden uerfarent og utilstrekkelig opplært personell kan gjøre med skade enn nytte. Dette er særlig en risiko i forhold til den andre arbeidsmåten, der det vil være begrenset tid til oppdragsspesifikk opplæring før utplassering.

5.2 NORPEACEbuilding

NORPEACEbuilding skal ha som hovedfunksjon å jobbe med langsiktig fredsbygging. Dette gjøres i hovedsak gjennom å deployere høyt kvalifiserte eksperter til å jobbe på prosjekter initiert og drevet av sivilsamfunnsorganisasjoner i konfliktområdet. Det vesentlige her er å tilføre ekspertise som ikke allerede er tilgjengelig i området, eller å utføre funksjoner som krever en utenforstående tredjepart. Noen slik funksjoner kan være:

- ✓ Talsmannsarbeid nasjonalt/lokalt (gjennom ekspertise på koalisjonsbygging, kampanje- og informasjonsarbeid) eller internasjonalt (gjennom internasjonale nettverk)
- ✓ "Empowerment" av marginaliserte grupper gjennom kapasitetsbygging og opplæring, slik at disse kan fremme sine rettmessige politiske krav på en konstruktiv og ikkevoldelig måte
- ✓ Tilrettelegging for dialog mellom ulike parter, der sivilsamfunnet kan spille en rolle og det å ha en internasjonal tilrettelegger gir økt handlingsrom og sikkerhet.

Denne funksjonen krever en langvarig innsats og en grundig strategisk analyse for å velge riktige partnere, relevante intervensjoner og fornuftige måter å jobbe på. Det krever spesialisert personell og mellomlang til lange utplasseringsperioder, for eksempel 2-3 år.

6. Pilotprogram

NFL foreslår i første rekke av NORPEACE opprettes som et pilotprogram i perioden 2010-13 med et årlig budsjett på 10 mill kr i 2010 økende til 30 mill kr i 2013. Et begrenset antall programland selekteres i denne perioden, og for å få en rask start bør man begynne med å integrere eksisterende programmer, som for eksempel EAPPI, i NORPEACE i tillegg til å utvikle egne prosjekter.

En evaluering bør gjennomføres andre halvår 2012, slik at utfallet av denne kan integreres i arbeidet med Statsbudsjettet 2014 uten at det oppstår et finansierings- og organiseringsgap ved utgangen av pilotprosjektperioden.

Mer informasjon om sivile fredsstyrker på www.fredslaget.no

"Jeg har med stor interesse lest forslaget om å etablere en sivil norsk fredsstyrke, det dere kaller NORPEACE. Jeg ser det som veldig interessant at dere bygger videre på ideene fra det tyske "Ziviler Friedensdienst". (...) "Vi trenger nye tanker og ideer, og helst også et bredt engasjement, dersom vi skal få etablert en ny fredsstyrke." (...) "Jeg ser forslaget om en norsk sivil fredsstyrke, NORPEACE, som et seriøst forsøk på å utvikle noe jeg mener kan bli en del av de sivile komponentene i en nordisk stabiliseringsstyrke."

- Thorvald Stoltenberg, 16. mars 2009

We know that force alone cannot create a stable society and functioning institutions. Yet the international society has lagged in deploying adequate civilian resources.

- Fredsprisvinner Martti Ahtisaari, Brussel, 4. april 2001

A third objective to be explored and developed in the search for new collaborative arrangements in the task for 'early recovery' of post-conflict countries, including the possibility of creating 'a civilian corps of expert volunteers for peace', ranging from administrators to agricultural experts, which could be rapidly deployed in accordance with the principle of national ownership. Similar initiatives in my country, such as the *Voluntarios Chile País*, have proved to be ingenious and effective solutions for mobilising available human resources to meet the needs of social and economic development.

- Heraldo Muñoz, leder for FNs Fredsbyggingskommisjon, 7. januar 2009

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil bemerke at når verneplikten endres, bør det også åpne for en gjennomgang av siviltjenestens rolle. Siviltjenesten bør ha et innhold som gir mest mulig nytte for samfunnet og er kompetanseutviklende for den enkelte vernepliktige. Siviltjenesten bør samtidig gi de vernepliktige som ønsker det, mulighet til å spille en sikkerhetspolitisk rolle i tråd med deres nektingsgrunnlag. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at det er behov for en gjennomgang av siviltjenestens rolle og funksjon i det norske samfunn.

- Stortingets Forsvarskomite, merknad til Forsvarets Langtidsplan, høsten 2008

...Considers that the European Union's capacity to prevent, respond to, manage and resolve crises has proven to be insufficient, and requests the Council, following its previous recommendations on the establishment of a European Civil Peace Corps, to gradually transform the civilian aspects of the European Security and Defence Policy into a 'Civil Peace Service' for the management of short-term civilian crises and longer-term peace-building; is of the opinion that, within this framework, the European Union should strengthen civil society networks on the ground – at sub-national, national and regional levels – so as to foster confidence-building, capacity-building, monitoring and awareness-raising, thereby supporting the institutionalisation of civil society participation in regional and sub-regional peace and security structures;...

- EU-parlamentet, 8. mai 2007

A non-violent army acts unlike armed men, as well in times of peace as in times of disturbances. Their will be the duty of bringing warring communities together, carrying peace propaganda, engaging in activities that would bring and keep them in touch with every single person in their parish or division. Such an army should be ready to cope with any emergency, and in order to still the frenzy of mobs should risk their lives in numbers sufficient for that purpose.

- Mahatma Gandhi

Fredslagets arbeid med NORPEACE og opptrykk av dette dokumentet er muliggjort med støtte fra Norad